

جامعه‌شناسی نهادهای مدنی (دوره کارشناسی)

سال تحصیلی ۱۴۰۰ دانشکده‌ی علوم اجتماعی علامه طباطبایی

ارائه دهنده: دکتر مهدی اصلان زاده (برگرفته شده از طرح درس آقای دکتر هادی خانیکی)

منبع:

۰۱. معرفی درس

جامعه‌شناسی نهادهای مدنی از جمله دروس اختیاری رشته پژوهشگری علوم اجتماعی در دوره کارشناسی است که پیش نیاز آن «نظریه‌های جامعه‌شناسی-۲» است و در قالب دو واحد (نظری) تدریس می‌شود.

۰۲. موضوع درس

آشنایی با:

- بنیان‌های نظری مولفه‌های جامعه مدنی در اندیشه متفکران غربی و مسلمان
- نظریه‌ها و زمینه‌های جامعه‌شناختی شکل‌گیری نهادهای مدنی در جوامع در حال توسعه
- جامعه مدنی و سیر تحول آن در ساخت سنتی و مدرن ایران

۰۳. روش تدریس و وظایف دانشجویان

- درس بر پایه بررسی و نقد مباحث نظری و مطالعات تجربی در ایران و جهان ارائه می‌شود، از این رو حضور و مشارکت فعال دانشجویان برای پیشبرد «آموزش دوسویه، خلاق و انتقادی» ضروری است.
- از آن جا که هر یک از موضوعات ۳گانه درس در قالب عناوین جزئی تری تنظیم شده است، علاوه بر انتخاب بخش‌هایی از منابع ضمیمه، مقالات و کتبی نیز برای مطالعه بیشتر دانشجویان پیش از هر جلسه معرفی خواهد شد.
- منبع اصلی برای امتحان مطالب مطرح شده در طول ترم و بخش‌های برگزیده از میان منابع معرفی شده است.

۰۴. سرفصل‌های درس (۱۷ جلسه ۳۴ ساعت)

نهادهای مدنی و سیر تحول آن‌ها در ساخت سنتی مدرن ایران (۶ جلسه)

- چپستی جامعه مدنی و مولفه‌های آن
- زمینه مساعد و نهادهای مدنی در ساختار سنتی جامعه ایرانی
- جنبش مشروطه و نهادهای مدنی قدیم و جدید
- تجدد آمرانه و گسست در تکوین نهادهای مدنی
- انقلاب اسلامی، حوزه عمومی و جامعه مدنی در ایران معاصر
- نهادهای مدنی و سازمان‌های مردم‌نهاد در ساختار اجتماعی و اداری ایران
- نظریه‌ها و زمینه‌های جامعه‌شناختی تکوین نهادهای مدنی در جوامع در حال توسعه (۶ جلسه)
- فرایند مدرن شدن جنبش‌های اجتماعی جدید و جامعه مدنی
- نظریه جامعه پیرامونی و توسعه نامتوازن ناهمزمان و ناموزون
- نظریه جامعه در حال گذار و اجزای آن
- نظریه جامعه کوتاه مدت و عوامل تاریخی آن
- نظریه جامعه نفتی و معمای فراوانی
- نظریه جامعه توده‌ای

بنیان‌های نظری و مولفه‌های مدنی در اندیشه متفکران غربی و مسلمان (۴ جلسه)

- جامعه مدنی و فلسفه سیاسی غرب (هابز، لاک، منتسکیو، راولز)
- جامعه مدنی و رویکردهای انتقادی (هگل، مارکس، گرامشی، هابرماس)

- جامعه مدنی در اندیشه متفکران متقدم مسلمان (فارابی ، ابن خلدون)
- جامعه مدنی در اندیشه مصلحان متاخر مسلمان (نائینی، خیرالدین پاشا، سیدجمال الدین اسدآبادی، امام خمینی)

۵. منابع

- تحقق جامعه مدنی در انقلاب اسلامی ایران ؛ مجموعه مقالات ، سازمان مدارک فرهنگی و انقلاب اسلامی ۱۳۷۶.
- دولت و جامعه مدنی؛ دکتر حسین بشیریه ،نقد و نظر ، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم ۱۳۷۸
- جامعه غیر مدنی ؛ پرفسور سباستین روشه، ترجمه محمود عباسی ، انتشارات حقوقی ۱۳۸۰
- قدرت جامعه مدنی و مطبوعات ؛ هادی خانیکی ، طرح نو ، ۱۳۸۱
- جامعه مدنی دو دوران مدرن، حمیدرضا رحمانی زاده دهکردی ، مرکز مطالعات و آموزش سازمان های جامعه مدنی.
- جامعه مدنی (نظریه ، تاریخ و مقایسه)؛ جان هال، ترجمه افشین خاکباز، انتشارات علمی و فرهنگی ۱۳۸۲.
- جامعه مدنی در جهان اسلام ؛ دکتر امین ساجد ، ترجمه دکتر فریدون بدره‌ای ، نشر فرزانه ۱۳۸۴.
- دین و دولت در عصر مدرن(دو جلد) ؛ داود فیروزی، رخداده نو ۱۳۹۰
- ایران جامعه کوتاه مدت؛ محمد علی همایون کاتوزیان، ترجمه عبدالله کوثری، نشر نی، ۱۳۹۰.
- جامعه مدنی و دموکراسی در خاور میانه ؛ جان اسپوزیتو، مهراگان کامروا و جان واتربوری، ترجمه محمد تقی دفرز، فرهنگ جاوید.
- نظریه های جامعه مدنی ، محمد تقی سبزه‌ای ، دانشگاه رازی، ۱۳۹۳
- در جست و جوی جامعه‌ی بلند مدت ، گفت و گو با دکتر همایون کاتوزیان ، کریم ارغنده پور، نشر نی ۱۳۹۳